

Dotaz č. 7: Stále slyšíme o potřebnosti povzbuzovat děti k mluvení a konverzaci, později k tzv. "čtenářství". Kdy je nejlépe začít a jakým způsobem v rozvoji těchto dovedností pokračovat?

Odpověď:

Okamžitě ukončit nepřijatelné jednání, ale s citem, jemně. Vezměte obě děti za ruku, každé z jedné strany. Ať se s vámi oba, oběť i agresor, hluboce nadechnou.

Zkuste běžným pozorováním odhadnout, co se stalo. Naštvané vyslýchání často vede k nulové odpovědi...

Sehněte se tak, abyste se jim dívala přímo do očí - často nejsou slova zapotřebí.

Vezměte na vědomí špatné pocity, které vyprovokovaly agresí, ale hned poté zopakujte pravidlo, které bylo porušeno: „Honzíku, vidím, že jsi moc naštvaný, že ti Max rozbil baterku, ale bitím a kopáním nic nevyřešíš. A mně se to nelíbí!“

Čím méně budete mluvit, tím více vám bude dítě naslouchat. Řekněte: „Bití nebyl dobrý nápad. Promluvíme si o tom za chvíli“.

Nastolte klid, obě děti pošlete dělat nějakou činnost, při které na ně můžete dohlížet.“

Jedna z nejužitečnějších věcí, kterou mohou rodiče pro své dítě udělat, je mluvit s ním. To se ale rozhodně lépe řekne, než skutečně udělá.

Rodiče jsou často zaneprázdnění, většinou unavení a jsou v pokušení říci svým dětem, ať se jdou dívat na televizi či hrát na počítač. Je jasné, že sledování televize nebo kvalitní počítačové hry zejména s didaktickým obsahem mohou být pro dítě přínosné, ale „povídání“ je daleko důležitější. Nedovolte, aby se televize nebo počítač staly „drogou“. Tolik toho můžete pro své dítě udělat, když s ním budete povídat. Kdy začnete, je jen na vás - na věku dítěte totiž nezáleží.... Mluvení, mluvení a ještě trochu mluvení - to je skvělá výživa, která přinese své ovoce.

Jak dítě povzbudit k mluvení a konverzaci:

1. prohlubujte zkušenosti dítěte

Snažte se vzít dítě alespoň jednou za 14 dní mimo jeho každodenní prostředí. Vhodnými místy, která poskytují mnoho příležitostí k novým jazykovým zkušenostem, jsou např. ZOO, dětské parky, dětská muzea, výlet po historických památkách, den strávený v přírodě nebo ve městě, výlet do hor. Když máte už cíl vybraný, povídejte si o něm s dítětem předem, ukažte mu obrázky místa, povídejte si s ním o tom, co tam uvidí a co může očekávat.

Při příjezdu do cílového místa se snažte sbírat pohlednice, suvenýry, vyfotografujte pár snímků, nasbírejte listy či kamínky, které dítěti připomínají jeho nové zážitky.

Po návratu domů se dá s úspěchem použít sešitek k nalepování, aby dítěti připomínal, co vidělo a zažilo.

Povzbuzujte dítě, aby o zážitku povídalo ostatním, a přidalo vlastní nápady a návrhy do sešitku.

Využijte této příležitosti k rozšíření slovníku dítěte, ale jen o ta slova, která souvisí s oním výletem.

2. předčítání

Pětileté děti, kterým rodiče předčítali, mají mnohem rozvinutější jazykové dovednosti, než děti, které tuto zkušenost neměly. Snažte se dětem předčítat denně. Nelamte si příliš hlavu s výměrem knih, na začátku je správné všechno, co se dítěti líbí. Když si dítě zvykne poslouchat příběhy, začne je střídat s jinými knihami, o nichž si myslíte, že pro dítě budou zajímavé a zábavné. Bohužel častěji se dětem líbí čtení hlavně proto, že je to jediných pět minut, kdy mu rodič věnuje bezvýhradnou pozornost v příjemné, láskyplné atmosféře.

Líbí se mu pouze zvuk vašeho hlasu a vaše blízkost. Jak to zjistíte? Přerušíte-li čtení, abyste si s dítětem popovídali o příběhu, zjistíte, že si z něho nepamatuje ani slovo, nebo dokonce usnulo....

Při předčítání je nutno se řídit následujícími radami:

- po úvodu v příběhu čtení přerušte a popovídejte si o přečteném úseku, o lidech a o tom, co se asi dál stane, či nestane. Nejeví-li dítě zájem nebo je unavené, je možné, že není vhodná kniha nebo doba. Zkuste jinou knihu nebo dobu tak dlouho, dokud dítě neprojeví skutečný zájem.
- Seznamte dítě s novými slovy z příběhu tak, že o nich budete mluvit a třeba dítěti ukážete skutečný předmět nebo obrázek skutečného předmětu. Používejte nová slova v rozhovoru co nejčastěji, aby přešla do slovní zásoby dítěte.
- Požádejte dítě, aby zkusilo vyprávět příběh podle obrázků.
- Čtěte stejný příběh znovu a nechte dítě doplňovat slova nebo konce vět, které vynecháte. O příbězích, které jste četli, si často povídejte.
- Dovolte dítěti zacházet s knihou a obracet listy. Čtení by mělo být i praktickou zkušeností.

Schopnost čtení se mezi 4. - 7rokem rozvíjí následovně:

- Dítě umí otočit knihu správnou stranou nahoru.
- Obrací několik listů najednou.
- Ukazuje a pojmenovává jednoduché obrázky.
- Chce znova zopakovat příběh.
- Podílí se na čtení tím, že říká slova a věty.
- Recituje známou knihu a pokouší se tak „číst“ z paměti.
- Pokouší se číst podle ilustrací.
- Začíná číst některá slova zrakem.
- Začíná vyslovovat písmena jednoduchých slov.
- Začíná spojovat písmena ve slova.
- Čte jednoduchá slova - některá pozná, jiná „odhláskuje“ a spojí.

Setrvejte v každém stádiu tak dlouho, jak to bude potřebné.

Další možnosti.

- navštěvujte s dítětem místní knihovnu.
- Nechte děti poslouchat dětské rozhlasové vysílání příběhů.
- Kupte mu kazety, CD s nahranými příběhy.
- Nechte často mluvit dítě - upovídání rodiče mají mlčenlivé děti.
- Vymýšlejte spolu s dítětem vlastní příběhy.
- Než budete dětem knihu předčítat, prohlédněte si ji.
- Čtení nahlas jde dobře jen málo lidem a vyžaduje přípravu.
- Je třeba si naplánovat, jaký výraz použijete pro danou pasáž, který text zkrátíte, vypustíte nebo přepracujete.
- Vybírejte krátké knihy. První knížka, se kterou dítě seznámíte, by měla být obrázková knížka s malým počtem stránek, protože dítě je schopno udržet pozornost jen malou chvíli. Nejlepší je kniha, která se dá přečíst rychle. Vyberte knihy s velkými obrázky, které neobsahují mnoho podrobností.
- Zvolte knihy s jednoduchými příběhy, v nichž se jednotlivé prvky opakují. U takových příběhů se děti obvykle brzy zapojí do čtení.
- Vybírejte knihy s tématy, o kterých víte, že budou vaše dítě zajímat.
- Mnohé děti mají rády knihy beze slov, v nichž se příběh odvíjí na obrázcích.
- Mnohem lépe děti reagují na fotografie, obrázky událostí, lidí a míst, které spadají do jeho zkušeností, než na fantastické a vymyšlené obrázky. Často nadšeně reagují na obrázky zvířat.
- Požádá-li o to dítě, přečtete mu knihu znovu. Často bude chtít znovu a znovu číst své oblíbené příběhy. Pokaždé příběh trochu obměňte, například tím, že budete klást jiné otázky, nebo nechte dítě vyprávět, jaká další událost bude následovat, povídejte si s ním o obrázcích a nechte ho část příběhu „zahrát“.
- Posad'te se tak, aby dítě při čtení vidělo na obrázky a až začne rozvíjet své dovednosti pro čtení, nechte ho sedět tak, aby vidělo i slova. Při čtení ukazujte na slova, čímž se u dítěte bude procvičovat pohyb zraku zleva doprava.

- Zpočátku čtete jen krátké příběhy, asi pětiminutové, a postupně se vzrůstající schopností dítěte udržet pozornost přidávejte delší příběhy.
- Je důležité, aby čas na čtení nebyl delší než schopnost dítěte udržet pozornost. Tím se vyhnete potížím s chováním dítěte a vzniku negativního vztahu dítěte k příběhům.
- Připravte si několik knih a dítěti dejte vždy vybrat, co bude chtít číst.

Jak ještě na to:

Učte dítě zacházet s knihami:

- knížku si prohlížíme jenom čistýma rukama.
- Při prohlížení knížky nejíme.
- Než knížku někam položíme, přesvědčíme se, zda je místo čisté.
- Je dobré nosit knihy v plastickém sáčku, a chránit je před ušpiněním nebo namočením.
- Řekněte a také předved'te dítěti, jak obracení listů svrchu zabrání přehýbání a potrhání stránek.
- Hovořte o tom, co se může s knihou stát, když se nechá venku nebo tak, kde k ní snadno mohou domácí zvířata.

Doufáme, že uvedené rady pomohou vám i dětem objevovat potěšení z četby již v ranném věku. Vzpomínky na úspěchy a selhání v ranném dětství mohou člověka provázet po celý život, myslíme tedy na to již v jejich dětství.